

Meklējiet rakstos!

Misiņa bibliotēkai
un Kārlim Eglem

130

MEKLĒJIET RAKSTOS! Misiņa bibliotēkai un Kārlim Eglem 130

Rakstu krājums izdots ar Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu padomes 2018. gada 16. maija lēmumu, protokols Nr. 7.

Rakstu krājumā izmantoti zinātnisko konferenču materiāli:

Starptautiskā zinātniskā konference, veltīta Misiņa bibliotēkas 130. gadskārtai: "Meklējiet rakstos!" 2015. gada 18. septembrī;

Starptautiskā zinātniskā konference, veltīta Kārļa Egles 130. dzimšanas dienai: "... ja Tu vari priecāties par darbu, kas Tev sagādā gandarījumu, tad tā ir Tava paradīze..." 2017. gada 15. septembrī.

Sastādītāja un zinātniskā redaktore: *Dr. phil.* Ineta Kivle

Zinātniskie recenzenti: *Dr. philol.* Ināra Klekere
Dr. philol. Pauls Daija
Dr. phil. Aija Priedīte-Kleinhofa

Literārais redaktors: Oskars Lapsiņš

Tulkotāja uz angļu valodu: Edīte Muižniece

Angļu valodas redaktore: Andra Damberga

Maketētāja: Andra Liepiņa

Dizains: Aivars Plotka

Fotogrāfijas un attēli no LU Akadēmiskās bibliotēkas, Latvijas Valsts vēstures arhīva, Latvijas Arhitektūras muzeja, J. Jaunzema ģimenes kolekcijas

- © Latvijas Universitāte, Latvijas Universitātes Akadēmiskā bibliotēka, 2018
- © Autori: Vita Aišpure, Jana Dreimane, Ina Druvieta, Linda Eltermane, Silvestrs Gaižūns, Dagnija Ivbule, Gunta Jaunmuktāne, Ineta Kivle, Venta Kocere, Valdis Mazulis, Monika Mihališina, Ieva Mīlgrāve, Inese Sirica, Anna Strode, Jouko Talonens, Viesturs Zanders, 2018
- © Fotogrāfijas un attēli – autortiesību atbildība rakstu autoriem: Jana Dreimane, Linda Eltermane, Dagnija Ivbule, Gunta Jaunmuktāne, Venta Kocere, Valdis Mazulis, Monika Mihališina, Inese Sirica, Anna Strode, Viesturs Zanders, 2018
- © Dizains: Aivars Plotka, 2018

Saturs

Ina Druviete Priekšvārds	7
MISIŅA BIBLIOTĒKA UN GRĀMATNIECĪBA	11
Gunta Jaunmuktāne Misiņa bibliotēka laiku lokos	13
Gunta Jaunmuktāne Misiņa bibliotēkas rokrakstu fonds: “.. rokraksti nav tikai dokumenti vien ..”	31
Vita Aišpure Misiņa bibliotēka Latvijas Valsts arhīva materiālos	45
Dagnija Ivbule Grāmatniecība un bibliogrāfija Latvijā 20. un 21. gadsimtā: nozīmīgākie sasniegumi	59
Valdis Mazulis Misiņa bibliotēkas digitālās kolekcijas	91
KĀRLIS EGLE: PERSONĪBA UN DARBS	113
Venta Kocere Kārļa Egles devums latviešu un ukraiņu literāro sakaru izpētē	115
Dagnija Ivbule Bibliogrāfija – autora devuma sabiedriska prezentācija	123
Viesturs Zanders Latviešu grāmatniecības lappuses Kārļa Egles dienu piezīmēs	135
Jana Dreimane Diplomētā bibliotekāre Maija Redliha: ieskats viņas dzīves lappusēs	145
Inese Sirica Jānis Jaunzems, Kārlis Egle un Druvienas vecās skolas muzejs	157

BIBLIOTĒKAS KRĀJUMS – NERIMSTOŠS PĒTNIECĪBAS LAUKS	171
Ineta Kivle Kārļa Egles “Atziņas”: autobiogrāfijas hermeneitiskais horizonts	173
Ieva Milgrāve Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas krājuma avoti – rokdarbu un mājturības vēsturiskās attīstības izpētes pamats	183
Linda Eltermane Kārļa Egles un Rūdolfa Egles arhīvu literārie materiāli: Mihaila Ļermontova recepcija latviešu kultūrā	205
Monika Mihališina Latviešu un poļu kultūras kontakti Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas materiālos	213
Silvestrs Gaižūns Dante Aligiēri un lietuviešu literatūra	223
Silvestrs Gaižūns Rabindranats Tagore un Lietuva	231
Anna Strode 17. gadsimta Rīgā iespiesto latīņu akadēmisko tekstu raksturiežīmes	237
Jouko Talonens Misiņa bibliotēka no somu baznīcas vēsturnieka skatpunkta	251
Ineta Kivle <i>Summary. Search in Texts! Misiņš Library, Kārlis Egle 130</i>	253
<i>Annotations</i>	289
<i>Autori</i>	307
<i>Personu rādītājs</i>	310

Gunta Jaunmuktāne

Misiņa bibliotēkas rokrakstu fonds: “.. rokraksti nav tikai dokumenti vien ..”

“(..) ikviens rakstnieka rokraksts, ikviena rakstnieka rakstu zīmīte ir dokuments, (..) tāpēc tas jāpievāc, bibliotekāriem rūpīgi jāapstrādā un jānoglabā. (..) Bet rokraksti nav tikai dokumenti vien, tie ir vēl kas vairāk. Ar savu saturu, ar šī satura veidošanos par rakstniecības, par mākslas darbu, tie ir rakstnieka radīšanas procesa, radīšanas gara liecinieki.” Tā rakstīja bibliogrāfs, literatūrvēsturnieks un tulkotājs Kārlis Egle (1887–1974) 1941. gadā un turpināja:

“Šai ziņā rokraksti ir literārpētniecības priekšmets, vērtīgākais avots. Un te tad nu vēl mazāk varam runāt par rokrakstu nevērtīgumu vai nenozīmīgumu, jo kas te būs nodēris un augsti vērtējams, to noteiks pētnieks (..). Tāpēc pat niecīgākais papīra gabaliņš jāņem ar rūpību un uzmanību rokā kā manta, kam acumirkļi tās īstā vērtība nav nosakāma, bet kas nevērtīgs nekādā ziņā nav.”¹

Rokrakstu un reto grāmatu nodaļa Rīgas pilsētas Misiņa bibliotēkā oficiāli tika izveidota 1945. gadā, pateicoties Kārļa Egles iniciatīvai. Viņš arī pirmais Misiņa bibliotēkā rokrakstu vākšanas un apstrādes darbam pievērsās sistemātiski.

Kad 1922. gada janvārī Kārlis Egle pārcēlās uz Rīgu, grāmatizdevējs Oskars Jēpe (1875–1951) uzaicināja jauno daudzsološo literātu pie sevis darbā. Oficiāli viņš skaitījās Jēpes lasāmās bibliotēkas vadītājs, bet praktiski bija literārais padomnieks un tuvākais līdzstrādnieks. Bibliotēku veikala telpās iekārtoja un atvēra 1923. gada pavasarī, un tajā, kā rakstīja Egle, “nemitīgi apgrozījās burtiski gandrīz visa latviešu rakstnieku vecā un jaunākā paaudze”². Tomēr sparīgais darbs neturpinājās ilgi.

Bibliotekāra Jāņa Misiņa (1862–1945) aicināts, Kārlis Egle pārgāja darbā uz Rīgas pilsētas Jāņa Misiņa bibliotēku par bibliotēkas pārzini (sk. 2. att.). Kaut arī no daudziem citiem literātiem par savu palīgu Misiņš bija izraudzījies tieši Egli, viņu tomēr māca bažas, kā varēs sadarboties ar pazīstamo grāmatu krājēju. Tajā pašā laikā iepriecināja arī doma, ka atalgojums būs nedaudz labāks nekā pie Jēpes, bet galvenais – “man jau arvien pa Misiņa bibliotēku jārakņājas savu literārisko darbu lietās, tā ka tagad, tajā strādājot arī savu dienas darbu, tas būs parocīgāk”³.

Vēlāk Kārlis Egle, ar prieku un patiku atceroties sadarbību ar Oskaru Jēpi, rakstīja, ka no 1922. līdz 1925. gadam tas bijis spraiga darba un lielu panākumu laiks viņiem abi. Šajos gados arī sākās plašā radošā sadarbība gan ar latviešu rakstniekiem, gan māksliniekiem, kas turpinājās arī 1925. gadā un vēlāk, kad viņš kļuva par Misiņa bibliotēkas vadītāju.

Pateicoties apbrīnojamām darba spējām, godprātībai, prasmei komunicēt ar bibliotēkas lietotājiem un rakstniekiem, kuri reizēm ienāca vienkārši parunāties, Kārlis Egle, vadīdams Misiņa bibliotēku no 1925. līdz 1952. gadam, izveidoja unikālo grāmatu krātuvi par zinātnisku bibliotēku.

Kārlis Egle par rokrakstu nozīmi

1941. gada 6. aprīļa referātā “Par rokrakstu krāšanu un glabāšanu”, ko Egle nolasīja Misiņa bibliotēkā, viņš noformulēja daudzu gadu garumā pārbaudītās un izvērtētās atziņas par rokrakstu nozīmi. Referāts bija domāts galvenokārt bibliotekāriem, lai pievērstu viņu uzmanību tam, ka rokraksti ir vajadzīgs, nenovērtējams dokuments. “(..) oriģinālam, paša autora rokrakstam ir daudzējādā ziņā liela nozīme un vērtība. Nerunājot par tīri grēcīgu cilvēciņu ziņkāri, kad mums gribas aplūkot kādu rokrakstu ārēji (vai viņš ir daiļš, patīkams, nepatīkams, pretīgs, pat riebīgs, salasāms, nesalasāms, īpatnējs utt.) ikviens rokraksts vispirms ir dokuments. Un kā dokuments viņš vispirms tad arī jāaplūko. (..)

Rokraksti ir dokuments. Lai apgalvotu, ka Rainis, piemēram, Tālās noskaņas zilā vakarā (krājumā, kas gājis cauri bargām cara cenzūras ugunīm) tai vai citā vietā tā un tā teicis, tad nepietiek ar drukāto eksemplāru vien. Tur katrā ziņā vajadzīgi nepārprotami pierādījumi, kādus var dot vienīgi tādi autentiski dokumenti, kādi ir Raiņa rokraksti. (..)

Savā laikā pie Poruka rakstiem mums ar Ērmani strādājot un no dažādiem sārņiem īsto tekstu attīrot, starp citu bija jāatjauno vārdiņš svēši (svēši, svēši sāp), ko vai nu nezinātāji korektori sagrozījuši par svēti, vai kas cits. To lieto Druvienā. Vienīgi Sauliets, kura pusē arī šis vārds pazīstams, to tūliņ pareizi izprata un Zalkša izdevumā ieturēja. Jūs dažs labs teiksiet, ka tas ir sīkums, bet cik tādu sīkumu viena autora darbos pamazām nesarodas, un kā no tiem lai tiek vaļā, ja ne ar drošu dokumentu – rokrakstu palīdzību.

Man jāsaka, un jums kā bibliotekāriem te īpaši jāuzsver, ka spriedelēšana par to, kas ir svarīgs, kas nesvarīgs, nozīmīgs un nenozīmīgs rokrakstu ziņā, ko rakstnieks atstājis, ir pilnīgi lieka. Viss tas vislabāk noskaidrojas laiku gaitā. Jums jāpatur prātā vispirms kārtām tikai tas, ka ikviens rakstnieka rokraksts, ikviena rakstnieka rakstu zīmīte ir dokuments, un ka tāpēc tas jāpievāc, bibliotekāriem rūpīgi jāapstrādā un jānoglabā. Vai viņš būs svarīgs, vai ļoti svarīgs, vai ārkārtīgi svarīgs un vērtīgs, to noteiks zināmā rakstnieka nozīme un vieta literatūrvēsturē, vai atkal – viņa viena vai otra raksta vieta šī autora dzīves un

darba attīstības, viņa radīšanas procesa attīstības gaitā, bet nekādā ziņā ne jūsu acumirkļīgais spriedums. Tāpēc man daudzreiz nāk smieklī par tādiem, kas nepajēdami rokrakstu nozīmes, brīnās, kāpēc gan rokraksti jāvēl, un īpaši tādi rokraksti, kas jau iespiesti. Jūs redzējāt, ka ne tikai cenzūra, bet arī citas nejausības var rakstnieku sagrozīt, un ka viņa īsto domu un jūtu tad var atjaunot tikai dokuments – rokraksts.”⁴

Savā referātā Egle atsaucas arī uz Kaudzītes Matīsa (1848–1926) jau 19. gadsimta 70. gados rakstīto, ka neviens rakstnieks nav spējis visu savu darbu pilnībā pabeigt un izdot, tāpēc pētnieki vēlāk cenšas savākt un nodrukāt visas palikušās rakstu druskas. Bet, ja nekas nav saglabājies, tad daudzējādā ziņā daļa autora radīšanas procesu, raksturu, rakstīšanas paņēmienus ir pavisam grūti un pat neiespējami izprast.

Tāpēc nekādā ziņā, uzsver Egle, nevar runāt par rokrakstu, īstu oriģinālu nevērtību, nenozīmīgumu, lai kādi tie arī būtu.

“Rokraksti var vēl interesēt arī tīri psiholoģiskā ziņā. Nekas, kā grafologi mēdz aizrādīt, tik labi neparāda un neizteic cilvēka rakstura saturu un būtību kā rokraksts. Rakstnieks, zinātnieks vai mākslinieks te nekādā ziņā nav nekāds izņēmums. Ja mēs iedziļināmies rakstītajā no šīs puses, tad redzam, ka tur paveras vesela interesanta, bet reizē arī personības pētniecībai noderīga pasaule. Kas citādi atveras tikai pēc faktu un ziņu kalnu pārcilāšanas.”⁵

Egle uzsver, ka pie rokrakstiem jāpieskaita arī dienasgrāmatas, vēstules un dažādi personas dokumenti, kas ir bagātīgs, nenovērtējams biogrāfiskais materiāls.

“(..) tas nebūs īsts bibliotēkas, pielikšu, zinātniskas bibliotēkas darbinieks, kas teiks, kas man gar rokrakstiem daļas, vai kas par tiem neinteresēsies. (..) Kāda tiem [rokrakstiem] vērtība un nozīme, to redzam tikai pēc gadu desmitiem. Ne agrāk, ne mūsu dienās neviena zinātniska bibliotēka nav un nevar būt pilnīga, ja pie tās nav arī lielāka vai mazāka, dažreiz izkopta (bibliotekāriski), dažreiz arī neizkopta rokrakstu krājuma.”⁶

Arī mūsdienās aktuāls ir Kārļa Egles aicinājums – katram zinātniskās bibliotēkas darbiniekam cieši likt pie sirds: krājiet un vāciet rokrakstus, mācieties tos pazīt, mācieties tos arī pētīt, lasīt to, kas tajos slēpts.

Savā referātā pierādījis un pamatojis, kāpēc rokraksti ir jāvēl un jākrāj, bibliotēkas vadītājs arī centās izskaidrot, kā šis darbs norit praksē:

“Rokrakstu vākšanā grūti ieturēt kaut kādu noteiktu, iepriekš labi apdomātu plānu. Rokraksti ir vienreizīgi, tie ir liels retums, dažreiz tie nāk rokā kaudzēm, dažreiz sīkām, mazām daļiņām. Man ir bijuši gadījumi, ka es desmitām reizi esmu gājis, runājis, sēdējis, centies iegūt rokrakstus un neesmu tomēr dabūjis vai arī dabūjis tikai pēc gadiem. Bet ir atkal gadījumi, kur viss ir izšķīries divu minūšu laikā.

Tikai viens ir skaidrs: bibliotēkaram jābūt ļoti modrīgam, allaž nomodā par rokrakstiem, ja viņš tos grib iemantot.

Daudzreiz nav jāatsakās no veselas kaudzes nevērtīgu, nederīgu aprakstītu lapu pārcilāšanas, lai iemantotu dažas noderīgas.”⁷

Tātad – pirmais ir rokrakstu apzināšana, otrs – to iegūšana.

“Kā var iegūt apzinātus jeb zināmus rokrakstus? Vienkārši: nopirkt. Tas ir viegli pateikt – nopirkt. Ja jau būtu tik daudz naudas, ka var bibliotēkars pirkt, ko iedomā, tad būtu viegli: aizej, kur rokrakstus esi apzinājis, un nopērc. Bet ja tas tā būtu, tad rokrakstu cena sakāptu līdz pasakainām summām, kā tas ir ar retiem eksemplāriem pasaulē. (Un pēdīgi tomēr visu, ko grib, vairs bibliotēka nevarētu iegūt).

Pie mums par pirkšanu nevar būt daudz ko runāt, budžeta apmēri ir tik šauri, ka rokrakstu iegādei nekā daudz nevar atdalīt.

Tāpēc te vairāk jāizmanto otrs ceļš: rokrakstu iegūšana dāvinājumu ceļā. Un Misiņa bibliotēka savus rokrakstus, cik nu to viņai ir, ieguvusi tikai dāvinājumu ceļā.”⁸

Šādas atziņas Egle pauda 1941. gadā, bet gadu desmitu laikā nekas nav mainījies, arī mūsdienās vienīgais Misiņa bibliotēkas rokrakstu ieguves veids ir dāvinājumi.

Savas pārdomas un atziņas par rokrakstiem Kārlis Egle ir paudis arī neilajā apkopojumā rokrakstā “Ziņas par rokrakstiem ZA Misiņa bibliotēkā”:

“Inventāra vienības ir ļoti dažādas pēc saviem apmēriem. Ir vienības ar 1–2 lapiņām, bet ir atkal vienības ar 1000 vai pat vairāk lapām un lappusēm. Ir vienībā 1 vai 2 vēstules, bet ir atkal vienības ar 10 vai 100 vēstulēm. Un tas ir saprotams. Rokraksti nav nekas vienveidīgs ne apmēru, ne formāta, ne izpildījuma, ne arī ārējās bibliotēkas apdares ziņā, tāpēc vispārināt tos vai citus jēdzienus, kā tas ir piemēram ar grāmatām, te nevar un nav iespējams. (..)

Nav iespējams iepriekš paredzēt un pateikt, kas un kādā īsti gadījumā pētniekam būs vajadzīgs un noderēs. Ir sīki gadījumi, kas apgaismo lielus, ļoti iezīmīgus un svarīgus notikumus vai parādības.”⁹

Misiņa Retumi

Taču pirmsākumi tā sauktajiem Misiņa Retumiem saistās ar Jāni Misiņu un viņa 1885. gadā izveidoto privāto bibliotēku. Līdztekus vēlmei vākt un kolecionēt grāmatas Misiņam radās arī doma meklēt un krāt dažādus rokrakstus, dokumentus, fotogrāfijas un citas laikmeta liecības. Viņš ir saglabājis pārrakstītu “Jaunu labu ziņu un padomu grāmatas” 1817. gada izdevumu. Uz atsevišķas lapas Misiņš pievienojis piezīmi par rokraksta tapšanu, kurā norāda, ka tā ir viņa tēva, Tirzas Krāču saimnieka Jekaba Misiņa, pārrakstīta, jo drukāts eksemplārs bijis par dārgu, lai nopirktu. Pārrakstīt palīdzējuši arī

viņa krusttēvi – tēva brālis Andrejs Misiņš, pēc amata kalējs, un mātes brālis Mežģevjāņu saimnieks un skolotājs Tirzā Jānis Sausais. Misiņš norāda, kuras lapaspuses katrs pārrakstījis, piebilstot, ka “Padomi un Reģisters – manis rakstīti bērniībā”.¹⁰

Arī pirmo Rokrakstu inventāra grāmatu (sk. 12. att.) 1928. gadā kopā ar pirmajiem rokrakstiem, t. i., 111 inventāra vienībām, Rīgas pilsētas Misiņa bibliotēkai uzdāvināja pats Jānis Misiņš. Tajā pašā gadā rokrakstus dāvinājuši arī Kārlis Egle, rakstnieki Antons Austrīņš (1884–1934), Ernests Birznieks-Upītis (1871–1960), Jānis Jaunsudrabiņš (1877–1962), grāmatizdevējs un tulkotājs Andrejs Jesens (1873–1958), rakstnieks un grāmatizdevējs Ansis Gulbis (1873–1936) un citi.

Ar 1. inventāra numuru ierakstīts dramaturga Ādolfā Alunāna (1848–1912) lugas “Arī pilārs” manuskripts. Tas ir cenzūras eksemplārs ar norādi “von Censur 15 Juli 1904”. Tam seko rakstnieku Apsīšu Jēkaba (1858–1929) atmiņu stāstījums “No mājas un svešuma” un Hansa Kristiana Andersena (1805–1875) pasaku tulkojumi. Ar 3. inventāra numuru reģistrēts dzejnieces Aspazijas (1865–1943) rokraksts – liriska biogrāfija “Raganu nakts” ar Jāņa Misiņa piezīmi: “Aspazijas dāvināts 10. Juli 1928.”

No pirmajiem bibliotēkā iegūtajiem manuskriptiem īpašu ievēribu pelna 565 lappušu apjomīgais skolotāja Ernesta Dinsberga (1816–1902) tulkojums rokrakstā – “Svēti apgaismota Jāņa Arnta, Lineburgas ģenerālsuperintendenta, četras garīgas grāmatas par īsto kristīgumu” (sk. 13. un 14. att.). Šajā apbrīnas vērtajā, ar roku pēc viduslaiku rokrakstu grāmatu parauga trīs krāsās pārrakstītajā darbā katrs burts izzīmēts, atdarinot drukātos burtus, turklāt ir vairāk nekā 300 lielāka un mazāka izmēra paša Dinsberga zīmētu verzālburtu. Savā ziņā unikālais, pārsteidzoši rūpīgi veiktais darbs tapis Dundagā 1888. gadā, kad rakstniekam bija 72 gadi.

Jau 1929. gadā ar paša dāvinājumiem tika nodibināts arī **Jāņa Misiņa** fonds. Tajā atrodami gan personīgie dokumenti, gan biogrāfiskās ziņas un vēstules, gan bibliotekāra, latviešu zinātniskās bibliogrāfijas pamatlicēja raksti un fotogrāfijas.

Vecākā rokrakstu kolekcija iegūta no **Latviešu Draugu biedrības**. Šajā apjomīgajā, vairāk nekā 300 inventāra vienību lielajā krājumā, kas inventarizēts 1955. gadā, ietilpst senu latviešu grāmatu un vārdnīcu manuskripti, to noraksti un citi materiāli vācu, latīņu un latviešu valodā no 17., 18. un 19. gadsimta, piemēram, vācu autoru – valodnieka un garīgo dziesmu tulkotāja Heinriha Ādolfija (1622–1686); dzejnieka un valodnieka Kristofora Fīrekera (ap 1615–1684 vai 1685); literāta un valodnieka Georga Manceļa (1593–1654); garīgās dzejas autora un tulkotāja, valodnieka Liborija Depkina (1652–1708); valodnieka un tulkotāja Jākoba Langes (1711–1777) un

folklorista un grāmatizdevēja Gustava Bergmaņa (1749–1814) vācu-latviešu un latviešu-vācu vārdnīcas; valodnieka, folklorista un etnogrāfa Augusta Bīlenšteina (1826–1907) vietu vārdi; pedagoga un komponista Jāņa Cimzes (1814–1881) raksti un dažādi citu autoru rokrakstu materiāli.

Vislielākais ir bibliogrāfa, literatūrvēsturnieka un tulkotāja **Kārļa Egles** fonds. 1929. gadā ar Egles tulkoto rakstnieka Ļeva Tolstoja (1828–1910) stāstu “Jaunība” aizsāktajā fondā glabājas 1073 inventāra vienības ar vairākiem tūkstošiem iekšējo vienību gan ar paša Egles, gan daudziem rakstnieku, zinātnieku un kultūras darbinieku materiāliem (sk. 11. att.). Īpaši vērtīgas ir viņa desmit piezīmju-dienasgrāmatas klades rokrakstā, kas rakstītas laikposmā no 1921. līdz 1962. gadam.

Rokrakstiem bagātīgi ir literatūrvēsturnieku Teodora Zeiferta (1865–1929) un Alfrēda Gobas (1889–1972), valodnieka un folklorista Artura Ozola (1912–1964), rakstnieku Līgotņu Jēkaba (1874–1942), brāļu Matīsa un Reiņa Kaudzišu, Andreja Upīša (1877–1970), Jāņa Poruka (1871–1911), literatūrzinātnieka un tulkotāja Rūdolfa Egles (1889–1947), literāta un skolotāja Kārļa Tarziera (1860–1918), dzejnieka, tulkotāja un folklorista Friča Brīvzemnieka (1846–1907), rakstnieka un literatūrvēsturnieka Pētera Ērmaņa (1893–1969), dzejnieku Aleksandra Čaka (1901–1950), Kārļa Krūzas (1884–1960), Raiņa (1865–1929) un daudzi citi fondi.

Visi iegūtie arhīvi tiek saglabāti vienkopos, neizdalot pa tēmām, tāpēc tajos atrodams visdažādākā satura materiāls, piemēram, ziņas par Jāni Poruku meklējamās ne tikai Jāņa Poruka fondā, bet arī filozofa un publicista Pētera Zālītes (1864–1939), Kārļa Krūzas, rakstnieka Rūdolfa Blauņa (1863–1908), literatūrvēsturnieka un rakstnieka Augusta Melnalkšņa (1876–1944), folklorista un rakstnieka Krišjāņa Barona (1835–1923), Kārļa Egles, brāļu Kaudzišu un citos fondos.

Tāpēc ir divu veidu katalogi. 1. Rokrakstu fondu alfabētiskais katalogs. 2. Rokrakstu alfabētiskie izraksti – norādes, kuros fondos vēl meklējami materiāli par konkrēto personu. Ziņas par materiāliem, kas inventarizēti pēc 1998. gada, meklējamās Jāņa Misiņa rokrakstu kolekcijas alfabētiskajā sarakstā.

Trimdas arhīvi atgriežas

Sākot ar 1990. gadu, bibliotēkas rokrakstu fondi nemitīgi papildinājušies arī ar trimdas latviešu dāvinājumiem. Tie ir gan papildinājumi pie jau esošajiem krājumiem, gan no jauna iegūtie un izveidotie literātu, mākslinieku, zinātnieku, kultūras un sabiedrisko darbinieku un citi fondi.

Misiņa rokrakstu kolekcijā glabājas plašs tā sauktās Mazās Latvijas laika rokrakstu krājums. Tas ir Vācijas bēgļu nometņu laiks, kura rokrakstu

materiālos dominē galvenokārt dzimtenes tēls, ilgas pēc dzimtenes, pēc Latvijas, pēc mājām. Šis krājums, kas aptver apmēram 180 glabājamās vienības ar vairāk nekā 2000 iekšējām vienībām, ir nenovērtējams izziņas materiāls, lai iepazītu ļoti nozīmīgu posmu mūsu tautas vēsturē.

Plašākais ir gleznotāja, grafiķa, pedagoga un mākslas zinātnieka **Jura Soikana** (1920–1995) fonds. Tajā visvairāk, protams, ir daudzu personu vēstules Jurim Soikanam gan no dažādām Vācijas latviešu bēgļu nometnēm, gan no citām vietām, piemēram, gleznotāja Augusta Annusa (1893–1984) un scenogrāfa Jāņa Kugas (1878–1969) vēstules no Eslingenes, gleznotāja un scenogrāfa Ēvalda Dajevska (1914–1990) no Augustdorfas, gleznotājas Olgas Kuncītes-Balgalves (1910–1982) no Gēštates, dzejnieces Elzas Kezberes (1911–2011) no Blombergas, dzejnieces Rūtas Skujiņas (1907–1964) no Fišbahas un daudzu citu.

Ļoti bagātīgajā un daudzpusīgajā Jura Soikana materiālu krājumā atrodami apmēram 370 oriģinālzīmējumi, gleznojumi un to kopijas, mākslinieka zīmētie grāmatu vāki un grāmatu ilustrācijas, saraksti par linogriezumiem, kokgriezumiem, eļļas gleznojumiem, zīmētām firmas zīmēm, darinātiem “Ex libriem” un mākslas izstādēm. Daudz ir J. Soikana savākto materiālu par dažādiem latviešu māksliniekiem, paša mākslinieka raksti par mākslas jautājumiem, viņa dienu piezīmes no 1945. līdz 1950. gadam, kurās sīki pierakstīts, kas kurā dienā uzrakstīts, izdarīts, uzzīmēts, kurā periodiskā izdevumā publicēts, materiāli par Juri Soikanu kā mākslas pedagogu, viņa pārskats par paša vadīto izglītības un sabiedrisko dzīvi Altgarges nometnē un citi materiāli.

Nozīmīgs ir rakstnieka **Artura Plauža** (1915–2004) devums, kurš savus rokrakstus no Austrālijas sūtīja, sākot jau ar 1973. gadu. Viņa fondā īpašu vietu ieņem rakstnieku Luda Bērziņa (1870–1965), Kārļa Dziļlejas (1891–1963), Alfreda Dziļuma (1907–1976), Anšlava Egliša (1906–1993), Pētera Ērmaņa, Jāņa Jaunsudrabiņa, Oļģerta Liepiņa (1906–1983) un citu, pavisam 48, autoru biogrāfijas rokrakstā vai mašīnrakstā un fotogrāfijas, kuras sūtītas Arturam Plaudim grāmatai “Trimdas rakstnieki”, kas iznāca 1947. gadā. Ļoti interesants ir materiālu kopoījums, dienasgrāmata “No dienas dienā” jeb “Trimdinieka piezīmes, sākot ar bēgulības dienām 1944. gadā” un tās pielikums “Veco kalendāru izraksti”, kurā isi raksturots, kas kurā dienā noticis.

Mākslas zinātnieka, jurista **Hugo Vītola** (1900–1976) fondā bez dažādu personu vēstulēm nozīmīgākie ir materiāli un dažādi dokumenti par Latvijas Nacionālo padomi.

Literāta **Zigurda Ritmaņa** (1923–1996) fondā atrodas noderīga, pētniecībai nepieciešama informācija par Vācijas bēgļu nometņu laiku – apkopotī materiāli par latviešu māksliniekiem un viņu sniegtajiem koncertiem

Eslingenē no 1947. līdz 1949. gadam un dažādas atsauksmes un paraksti viesu grāmatā.

Pēc tāla ceļa Latvijā atgriezušās komponista, profesora **Jāzeps Vitola** (1863–1948) notis “Variācijai par latvju tēmu” rokrakstā, kuras viņš pēc atmiņas rakstījis Libekā, karam beidzoties.

Konkrēts vēstures pieskāriens jūtams, aplūkojot rakstnieka **Pāvila Gruzna** (1878–1950) Flensburgā ar zīmuli rakstītos romānus – “Jaunā strāva”, rakstīts 1946. gadā, un “Mamona gaitnieki”, rakstīts 1947. un 1948. gadā.

Vācijas bēgļu nometņu laiks

Iepazīstoties ar visiem Vācijas bēgļu nometņu laika rokrakstu materiāliem, varam sargrupēt vairākas galvenās tēmas, par kurām domājuši un rakstījuši tautieši. Vispirms jau tā ir cīņa par izdzīvošanu. Vēstulēs sīki aprakstīti nometnes dzīves apstākļi, uztura normas utt. Šie apraksti, protams, atšķiras, jo dažādi ir gan paši rakstītāji, gan nometnes, kurās viņi dzīvo. Piemēram, Jānis Jaunsudrabiņš vēstulē Oļģertam Liepiņam 1946. gadā rakstīja: “Vispār man ar strādāšanu te, Grēvenē, neveicas. Laikam tāpēc, ka guzna pilna. Kad cilvēks kļūst omulīgs, viņš vairs nelaužas laukā no sevis un tas nav labi. Nelāgā arī tas, ka – kā Veselis saka – uz ceļgala jāraksta un ka nav kaut pāris kvadrātmetru lielas istabiņas, kur varētu būt viens. Nu jau pagājuši pieci mēneši, kopš esmu šeit un nav uzrakstīts neviens stāsts. Tad nu beidzot tomēr valdīšana ir atradusi par vajadzīgu iedot man darbam istabiņu, tepat mūsu mājas jumtā. (..) jūtos tīri labi savā istabā, kur vienā kaktā ir virtuve, tad gar sienu guļamistaba, tai līdzās ēdamzāle ar diviem ķeblišiem un tādu galdu, kam par virsu otrād apvērsta miera laika galda atvilktnē, un uz kuras vieta tikai diviem šķīvjiem. Pie loga ir rakstāmistaba ar mazliet lielāku galdu. Tā ir gaiša, bet reti kad tik silta, ka nesaltu augšā pirksti un zem galda kājas. Pie otras sienas ir garderobe un viducī viesistaba. Profesoram Celmam ir tikpat daudz istabu, trūkst tikai virtuves, jo namā ir centrālā apkurināšana. Telpa mazāka, un tā kā viņi ir pieci, tad gulēšana uzrīkota pēc seno pagastskolu parauga – divos stāvos.”¹¹

Daudz rakstīts par cīņu pēc varas dažādās nometnēs, kura, kā jau latviešiem, sīva; tiek apspriestas nesaskaņas trimdinieku vidū, smieklīgi daudz enerģijas, laika un papīra iztērēts dažādu muļķību dēļ. Īpaši šajā ziņā izceļas konflikts starp Oļģertu Liepiņu un literatūras zinātnieku un kritiķi Jāni Rudzīti (1909–1970), kurā negribot tika iesaistīti arī citi, un lieta nonāca pat līdz Latviešu Preses biedrības angļu zonas kopas goda tiesai, kurā par tiesnesi tika uzaicināts Jānis Jaunsudrabiņš. 1947. gada 21. septembrī vēstulē Oļģertam Liepiņam Jānis Jaunsudrabiņš rakstīja: “Ja cīnās par mākslu nācies kādreiz vienam otru personīgi aizķert, nav taču grūti apņemties un solīt uz priekšu no tā

vairīties. (..) Es patiesi neredzu nopietna iemesla audzēt naidu, sevišķi tagad, kur jau aiz naida sten visa zemeslode. Vai mums, rakstu ļaudīm, nav pienākums likt pretējā svaru kausā tikpat daudz iecietības, draudzības, ja ne mīļuma?”¹² Protams, konflikts beidzās ar izlīgumu, bet cik laika un nervu tas prasīja!

Taču ir arī rindas, kuras ir ļoti sirsniņas, bez ļaunuma, kaut arī uzskati bieži vien nesakrīt, jo galvenais taču ir draudzība un vienotība. Daudzās vēstulēs jūtama nesavtīga palīdzības sniegšana draugu lokā gan garīgā, gan materiālā veidā. Visiem zināma Jāņa Jaunsudrabiņa aizraušanās ar makšķerēšanu, un 1947. gada 16. septembra vēstulē viņš priecājas, ka tautieši ir atsaucīgi, jo viņa pusējokam Kārlim Dziļlejam rakstītā vēstule ir darījusi brīnumus – kur viņš nav varējis sadzīt ne auklas galiņu, nu ir gan resnas, gan tievas auklas, veseli 220 metri!

Jau nometnēs uzrodas enerģiski, saimnieciski biznesa cilvēki, kuri nēgrib dzīvot nabadzībā un cenšas atrast jebkādu ienesīgu darbu, piemēram, uzpērk mantas un grāmatas un pārdod tālāk, glezno portretus un ainavas, kas viegli iztirgojamas utt.

Un tomēr pāri visām nebūšanām, ķildām, nesaskaņām un peļņas kārei dominē vēlēšanās mācīties, strādāt radoši, atjaunot skolas, teātra trupas, organizēt mākslas izstādes, koncertus, izdot avīzes, žurnālus un grāmatas. Daudzās vēstulēs risinās pārdomas par literatūru, teorētiski pārspriedumi par literatūras virzieniem, par literāro pēcpusdienu un rakstnieku dienu organizēšanu, par grāmatu rakstīšanas, izdošanas un pārdošanas iespējām, par periodiskajiem izdevumiem.

Daudzajās dažādu mākslinieku, piemēram, Ernesta Ābeles (1910–1988), Augusta Annusa, Alfreda Brūvera (1922–1981), Ēvalda Dajevska, Jāņa Kugas, Olgas Kuncītes-Balgalves, Nikolaja Soikana (1926–1980) u. c., rakstītajās rindās galvenokārt rit sarunas par mākslas principiem, virzieniem, kompozīciju un mākslas izstāžu un studiju organizēšanu. Brīžiem tajās ieskanas izmisums, jo nav iespēju gleznot, strādāt, mācīties. Īpaši smagi bija māksliniekiem, kuri atradās Putlosas gūstekņu nometnē. Mākslinieka stāvokli nometnēs labi raksturojis Māris Sietnieks vēstulē 1946. gada janvārī: “Materiālu trūkst... Tas ir apstākļis, kas aptura katru strādāšanas iespēju. Nu jau gan ir zīmuļi, papīri un akvareļa krāsiņas. Par eļļas krāsām var tikai sapņot. Tāpat nav labas tušas. Tā, kura ir mums, ir pelēka kā vārnas spalva. Nav tušas spalviņu. Kas mums ir – Tu varbūt jautāsi. Tikai laba griba, ko darīt!”¹³ Protams, dažādās nometnēs stāvoklis bija atšķirīgs. Par to liecina arī Jura Soikana darbi, kuri saglabājušies, un viņa apkopotie materiāli par notikušajām mākslas izstādēm.

Vēstulēs tiek pārspriestas arī dažādas skolu problēmas – trūkst grāmatu, rakstāmlietu utt., bet ir milzīga vēlme mācīties. Tomēr, neraugoties uz

dažādajām grūtībām, pēc rakstītā jūtams, ka aktīva sabiedriskā un kultūras dzīve noritēja visās nometnēs. Un, protams, koris un teātris, jo bez dziesmas un spēles latvieši nevar dzīvot nekur un nekad.

Viena no galvenajām atziņām, ko pauž daudzi, ir doma, ka ģimene ir svēta, vienīgais un stiprākais balsts bēgļu laikā. Kaut arī Latvijā ir palikušas un zudušas lielas materiālās vērtības, taču, ja ģimene ir kopā, ir vieglāk visu pārciest un raudzīties uz priekšu.

Un tomēr pāri visam skan ilgas pēc mājām, pēc Latvijas. Daudzās rindās izskan jautājums – kad varēsim atgriezties mājās? Un tikai cerība, ka reiz tomēr šis brīdis pienāks, dod spēku izturēt.

Rokraksti turpinās

Rakstnieka, vēsturnieka un publicista **Ulda Ģērmaņa** (1915–1997) fonda izveides pirmsākums meklējams jau 1938. gadā, kad Kārlis Egle savā īpašumā ieguva jaunā vēstures fakultātes studenta Ulda Ģērmaņa 1935. gada rudenī uzrakstīto 14 lappušu garo referātu “Noklusētas varoņgaitas” par latviešu strēlniekiem un Latvijas vēsturi. Tomēr pa istam fonds tapa deviņdesmito gadu otrajā pusē ar sešiem lieliem gan paša autora, gan citu dāvinājumiem. Fondu veido galvenokārt Ulda Ģērmaņa ārkārtīgi plašā sarakste, kurā ietilpst vairāk nekā 5000 vēstuļu. Ļoti daudz ir vēsturnieka rakstu manuskriptu latviešu, vācu, angļu un zviedru valodā, dažādi personīgie dokumenti, fotogrāfijas un citi materiāli. Nozīmīga ir Ulda Ģērmaņa sarakste ar operdziedātāju, viņa “dižtanti” Mildu Brehmani-Štengeli (1893–1981).

Savās vēstulēs ārstam, rakstniekam un publicistam Jānim Liepiņam (1930) Uldis Ģērmanis nemitīgi atgādina: “Ir jāmudina latvieši uz izturību un neatlaidību. Nedrīkst ļauties apātījai un pesimismam. Neviens nevar piespiest mūs rezignēt un padoties, ja paši to nedarīsim.”¹⁴

Un citās vēstulēs: “Es ticu, ka labi darbi un pareizi izteiktas domas nepazūd, lai arī to velnu būtu, cik daudz būdami.”¹⁵

“Un atkal jājautā: kur palicis latviešu pašlepnums, drosme un žirgtums? Un spēja zobgaļoties? Bet šī vārgulība ir jāapkaro.”¹⁶

Plašais vēsturnieka un tautsaimnieka profesora **Edgara Dunsdorfa** (1904–2002) fonds sāka veidoties 1967. gada martā, kad no LPSR Zinātņu akadēmijas Fundamentālās bibliotēkas J. Misiņa Latviešu literatūras nodaļas tika pārņemta 1942. gadā Rīgā izdotā Edgara Dunsdorfa doktora disertācija “Vidzemes Lielais zviedru kadastrs kā saimniecības vēstures avots”. Fonds tika papildināts ar vērtīgiem materiāliem tikai divtūkstošo gadu sākumā. Starp daudzajām vēstulēm latviešu, angļu un vācu valodā, kuru galvenā tematika, protams, ir par darbu, īpaši pieminama ir sarakste par rakstu krājumu “Archivs”. Spriežot pēc vēstulēm, tas ir viens no lielākajiem vēsturnieka rūpju

bērniem un, kā viņš min vēstulēs, viņa pūļu rezultāts – mēģinājums radīt latviešu zinātnisku rakstu krājumu trimdā, kura mērķis ir sniegt dokumentāciju, kam būs ļoti liela vērtība nākotnē, jo vienīgais sistemātiski dokumentē latviešu dzīves parādības brīvajā pasaulē.

Cilvēku arhīvi sastopas

Pie pēdējo gadu desmitu lielākajiem ieguvumiem minami arī rakstnieka, žurnālista un tulkotāja Oļģerta Liepiņa, valodnieces un folkloristes Veltas Rūķes-Draviņas (1917–2003), grāmatizdevēja Helmara Rudziša (1903–2001), rakstnieku Irmas Grebzdzes (1912–2000), Laimas Kalniņas (1922), Pētera Aigara (1904–1971), literatūras vēsturnieka un kritiķa Jāņa Andrupa (1914–1994), tulkotājas Mildas Grīnfeldes (1909–2000), latviešu diplomāta, žurnālista, vēsturnieka un literāta Alfreda Bilmaņa (1887–1948), politiķa, valsts un sabiedriskā darbinieka Eduarda Berklava (1914–2004), dzejnieku Andreja Egliša (1912–2006) un Veltas Tomas (1912–1999), kultūras un zinātnes vēsturnieka, žurnālista un akadēmiķa Sigizmunda Timšāna (1931–2007), disidenta Sandra Rīgas un daudzu citu bagātīgie fondi. Savā ziņā unikāla ir plašā (653 vēstules) rakstnieku Indras Gubiņas un Gunara Janovska (1916–2000) sarakste no 1964. līdz 2000. gadam, kuru bibliotēkai uzdāvināja Indra Gubiņa.

2013. gadā bibliotēka saņēma apjomīgo, vērtīgo publicista, politiķa, Latvijas Mākslas akadēmijas profesora Mavrika Vulfsona (1918–2004) un žurnālistes Emmas Bramņikas-Vulfsones arhīvu.

Pasaules elpa

No Astrīdes Ivaskas (1926–2015) mantiniekiem kā dāvinājumu 2016. gadā bibliotēka saņēma ne tikai dzejnieku **Astrīdes un Ivara Ivasku** (1927–1992) apjomīgo bibliotēku – grāmatas un žurnālus (vairāk nekā 4500 vienību) līdz ar grāmatu plauktiem un kabineta iekārtu (sk. 15. att.), bet arī ļoti bagātīgo un daudzpusīgo arhīvu, apmēram 2000 vienību, ar rokrakstiem, vēstulēm, dokumentiem, fotogrāfijām, piemiņas lietām un mākslinieka Ivara Ivaska un citu autoru mākslas darbiem.

Lielu daļu literārā arhīva aizņem abu dzejnieku plašā sarakste ar literātiem un māksliniekiem gan Latvijā, gan daudzās pasaules valstīs latviešu, igauņu, lietuviešu, vācu, angļu, itāļu, franču, spāņu, somu, zviedru un citās valodās.

Pateicoties tam, ka Ivars Ivasks bija literārā žurnāla angļu valodā “World Literature Today” – “Pasaules literatūra šodien” – atbildīgais redaktors, abu dzejnieku draugu un labu paziņu lokā bija izcili Eiropas un Amerikas rakstnieki un mākslinieki, piemēram, austriešu rakstnieks Heimito fon Doderers

(1896–1966), grieķu dzejnieks Odisejs Elītis (1911–1996), kolumbiešu rakstnieks Gabriels Garsija Markess (1927–2014), argentīniešu rakstnieks Luis Borhess (1899–1986), itāļu dzejnieks Džuzepe Ungareti (1880–1970), spāņu dzejnieks Horhe Giljēns (1893–1984) un daudzi citi.

Turklāt Ivars Ivasks bija žurnāla starptautiskās balvas literatūrā dibinātājs 1969. gadā un žūrijas priekšsēdētājs. Vēlāk to nosauca par Nūstada balvu, ko piešķir katru otro gadu. Tā ir lielākā literārā balva ASV, un to sauc arī par “mazo Nobelu”, jo vairāki tās saņēmēji vēlāk ir kļuvuši par Nobela balvas laureātiem literatūrā.

Astrīdes un Ivara Ivasku radošā dzīve un literārais mantojums spilgti parāda, kā un cik lielā mērā divi literāti ar saviem personiskajiem kontaktiem spēj ne tikai ietekmēt no pasaules kultūras un ienest tās atblāzmu Latvijā, bet arī zināmā mērā iespaidot citu zemju kultūru.

Lai nodrošinātu unikālā, starptautiski nozīmīgā arhīva pieejamību plašam lietotāju, interesentu un pētnieku lokam, 2016. gadā LU Akadēmiskajā bibliotēkā tika īstenota Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstītā projekta *Dzejnieku Astrīdes Ivaskas un Ivara Ivaska arhīva digitalizācija* pirmā kārtā. Turpinās darbs pie projekta otrās kārtas.

Rokrakstu dāvinātāji ir ne tikai latvieši, bet arī cittautieši, kas kaut kādā veidā ir saistīti ar Latviju un tās kultūru, piemēram, no Mīnhenes materiālus ir atsūtījis vācbaltu jurists un vēsturnieks Eriks fon Nolteins (1925). Viņa fondā glabājas gan viņam sūtītas mākslas vēsturnieka Imanta Lancmaņa (1941), vēsturnieka un arheologa Ēvalda Mugurēviča (1931), zinātnes vēsturnieka, akadēmiķa Jāņa Stradiņa (1933) un citu vēstules, gan viņa raksti vācu valodā par Latviju, gan fotogrāfijas un citi materiāli.

Īpaši pieminams arī viens no čaklākajiem sava fonda papildinātājiem – ārsts un rakstnieks Jānis Liepiņš. Viņš bibliotēkai nodevis bezgala plašu saraksti, kurai ir neatsverama kultūras un sabiedriskās dzīves atspoguļojuma un izvērtējuma nozīme. Pateicoties Jāņa Liepiņa aktivitātēm, rokrakstu fonds kļuvis bagātāks ne tikai ar viņa paša manuskriptiem, bet arī ar daudziem jauniem vārdiem, ko darinājuši un ieviesuši rakstnieki, mākslinieki, ārsti, kultūras un sabiedriskie darbinieki. Liels prieks, ka mūsu sadarbība turpinās.

Viens no pēdējiem lielākajiem bibliotēkas ieguvumiem ir Annas Seiles (1939) dāvinātās Stepona Seiļa (1909–1979) dienasgrāmatas divpadsmit mapēs.

Arī fotogrāfijas un zīmējumi

Rokrakstu fondos atrodami ne tikai dažādi biogrāfiskie materiāli, dienasgrāmatas, vēstules, manuskripti, bet arī fotogrāfijas un oriģinālzīmējumi.

Nereti kopā glabājas rakstnieka manuskripts un mākslinieka ilustrācijas, piemēram, grafiķa Alberta Kronenberga (1887–1958) fondā atrodas paša autora veidoti maketi bērnu grāmatām “Kaula kažociņš”, “Mazais ganiņš”.

Jāņa Jaunsudrabiņa fondā ir grafiķa Pētera Upīša (1899–1989) speciāli Misiņa bibliotēkai dāvinātās ilustrācijas grāmatām “Ar makšķeri” un “Tā pasaule paiet...”.

Anšlava Egliša fondā glabājas romāna “Līgavu mednieki” manuskripts un mākslinieces Veronikas Janelsiņas (1910–2001) zīmējumi, stāsta “Nestundas” manuskripts ar autora ilustrācijām un Anšlava Egliša oriģinālsējumi Jāņa Poruka grāmatai “Mārtiņš Gīze”.

Bagātīgs rakstnieku, mākslinieku, zinātnieku, sabiedrisko, kultūras darbinieku un citu fotogrāfiju klāsts atrodams gan rokrakstu fondos, gan izografikas fondā. Daļa personu attēlu ir digitalizēti un pieejami lasītavā un internetā “Personu un vietu attēlu” datubāzē. Digitalizācija turpinās.

Krājuma veidošana turpinās

Materiālu un dāvinātāju skaits pastāvīgi pieaug. Līdz 2017. gada septembrim inventarizētas 16 090 glabāšanas vienības ar vairāk nekā vienu miljonu iekšējām vienībām.

Rokrakstu un fotogrāfiju ieguves ceļi ir ļoti dažādi. Galvenokārt tie ir dāvinājumi. Materiāli no autoriem tikuši arī pirkti, piemēram, no dzejnieku Jāņa Sudrabkalna (1894–1975), Jāņa Grota (1901–1968), Aleksandra Čaka un Kārļa Krūzas mantiniekiem, no Artura Ozola brāļa u. c.

Būtiski ir tas, ka visi daudzie rokrakstu krājumi ar vērtīgajām pagātnes liecībām ir dāvinājumi tieši Misiņa bibliotēkas Rokrakstu un reto grāmatu nodaļai jeb *Retumiem*. Ja nebūtu ļoti daudzu lasītāju īpašās attieksmes pret Misiņiem, daudzas grāmatas, rokraksti un citi materiāli nemaz nenonāktu bibliotēkas plauktos.

Jāņa Misiņa un Kārļa Egles vadībā saktā rokrakstu krājuma veidošana veiksmīgi turpinās joprojām, jo, kā rakstīja Kārlis Egle: “Ne agrāk, ne mūsu dienās neviena zinātniska bibliotēka nav un nevar būt pilnīga, ja pie tās nav arī lielāka vai mazāka (..) rokrakstu krājuma. (..) Savā vietā un savos apstākļos [rokrakstiem] tāpat ir liela nozīme un vērtība. Un jo vairāk mēs laika ziņā no tiem attālināmies, jo šī nozīme un vērtība aug.”¹⁷

ATSAUCES

¹ Egle, K. *Par rokrakstu krāšanu un glabāšanu*. Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas Misiņa bibliotēkas Retumi (LU AB MR), K. Egles fonds 895,1.

² K. Egles vēstule O. Jēpem. LU AB MR, K. Egles fonds 636, 13.

- ³ Egle, K., 1980. *Manas atziņas*. Rīga: Liesma, 91, 93. lpp.
- ⁴ Egle, K. *Par rokrakstu krāšanu un glabāšanu*.
- ⁵ Turpat.
- ⁶ Turpat.
- ⁷ Turpat.
- ⁸ Turpat.
- ⁹ Egle, K. *Ziņas par rokrakstiem ZA Misiņa bibliotēkā*. LU AB MR, K. Egles fonds 895., 2.
- ¹⁰ *Jauna labu ziņu un padomu grāmata*. LU AB MR, Jēkaba Misiņa fonds 1.
- ¹¹ J. Jaunsudrabiņa vēstule O. Liepiņam 1946. gada 1. martā. LU AB MR, O. Liepiņa fonds 49, 25.
- ¹² J. Jaunsudrabiņa vēstule O. Liepiņam 1947. gada 21. septembrī. LU AB MR, O. Liepiņa fonds 49, 36.
- ¹³ M. Sietnieka vēstule J. Soikanam 1946. gada janvāra beigās. LU AB MR, J. Soikana fonds 169, 18.
- ¹⁴ U. Ģērmaņa vēstule J. Liepiņam 1995. gada 2. novembrī. LU AB MR, U. Ģērmaņa fonds 131, 59.
- ¹⁵ U. Ģērmaņa vēstule J. Liepiņam 1996. gada 19. jūlijā. LU AB MR, U. Ģērmaņa fonds 132, 23.
- ¹⁶ U. Ģērmaņa vēstule J. Liepiņam 1992. gada 4. augustā. LU AB MR, U. Ģērmaņa fonds 130, 19.
- ¹⁷ Egle, K. *Par rokrakstu krāšanu un glabāšanu*.

AVOTI UN LITERATŪRA

1. Egle, K. 1980. *Manas atziņas*. Rīga: Liesma, 91., 93. lpp.
2. Egle, K. *Par rokrakstu krāšanu un glabāšanu*. Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas Misiņa bibliotēkas Retumi (LU AB MR), K. Egles fonds 895, 1.
3. K. Egles vēstule O. Jēpem. LU AB MR, K. Egles fonds 636, 13.
4. Egle, K. *Ziņas par rokrakstiem ZA Misiņa bibliotēkā*. LU AB MR, K. Egles fonds 895, 2.
5. U. Ģērmaņa vēstule J. Liepiņam 1992. gada 4. augustā. LU AB MR, U. Ģērmaņa fonds 130, 19.
6. U. Ģērmaņa vēstule J. Liepiņam 1995. gada 2. novembrī. LU AB MR, U. Ģērmaņa fonds 131, 59.
7. U. Ģērmaņa vēstule J. Liepiņam 1996. gada 19. jūlijā. LU AB MR, U. Ģērmaņa fonds 132, 23.
8. *Jauna labu ziņu un padomu grāmata*. LU AB MR, Jēkaba Misiņa fonds 1.
9. J. Jaunsudrabiņa vēstule O. Liepiņam 1946. gada 1. martā. LU AB MR, O. Liepiņa fonds 49, 25.
10. J. Jaunsudrabiņa vēstule O. Liepiņam 1947. gada 21. septembrī. LU AB MR, O. Liepiņa fonds 49, 36.
11. Misiņš J. *Personālijas*. LU AB MR, J. Misiņa fonds 69, 1.
12. M. Sietnieka vēstule J. Soikanam 1946. gada janvāra beigās. LU AB MR, J. Soikana fonds 169, 18.

Gunta Jaunmuktāne

The Misiņš Library Manuscript Collection “... Manuscripts are Not Just Documents...”

Keywords: *Jānis Misiņš, Kārlis Egle, Misiņš Library, manuscripts, documents, letters, diaries, photographs, original drawings, isographic fund, digitization*

Kārlis Egle, Head of the Misiņš Library for many years (1925–1952), believed that any writer’s manuscript was not only a document, but also much more – it was the testimony of one’s creative process and creative spirit.

The Department of Manuscripts and Rare Books in the Misiņš Library of Riga City was founded in 1945, following Kārlis Egle’s initiative. He was the first to collect and process manuscripts systematically.

The beginning of the so-called “Misiņš Rarities” is connected with Jānis Misiņš and his private library founded in 1885. Misiņš not only collected books, but also sought and amassed manuscripts, documents, photographs and other material pertaining to the respective time period.

Jānis Misiņš presented the first inventory book for manuscripts together with 111 inventory items to the Misiņš Library of Riga City.

The oldest manuscript collection came from the Latvian Friends Society. The extensive collection (registered in 1955) holds more than 300 inventory items: manuscripts of old Latvian books and dictionaries, their copies and other material in German, Latin and Latvian from the 17th, 18th and 19th centuries.

Kārlis Egle, bibliographer, literary historian, translator, has the greatest collection, containing 1073 inventory items that consist of several thousand separate items, including Egle’s material, as well as material of other writers, researchers and cultural workers.

Since 1990, the manuscript stock has been constantly growing due to donations from exile. These accessions supplement the existing collections and form new collections of materials developed by writers, artists, researchers, cultural and public figures.

The collection of Juris Soikans, painter, engraver, pedagogue and art historian, is the largest. The predominant part of the collection is formed by personal letters. The big and comprehensive collection holds about 370 original drawings, paintings and their copies, book illustrations and book covers he made; correspondence about linoleum engravings, wood carvings, oil paintings, trademarks, ex libris and art exhibitions. It also holds a lot of material Soikans had collected about different Latvian artists and his articles on art issues, etc.

In 2016, the heirs of Astrīde Ivaska donated a substantial and exhaustive archive to the Library. It consisted of about 2000 items: manuscripts, letters, documents, photographs, memorabilia, drawings and paintings by Ivar Ivask and other artists.

The biggest part of the literary archive consists of the voluminous correspondence with men of letters and artists both in Latvia and abroad in the Latvian, Estonian, German, English, French, Spanish, Finnish, Swedish and other languages.

The manuscript collection contains various biographical materials, diaries, letters, manuscripts, photographs and original drawings.

The manuscript collection and isographic fund hold numerous photographs of writers, artists, researchers, public and cultural figures. A lot of them are digitized and can be seen in electronic format in the Reading Room and on the Internet database *Persons and Places*. Ivask's archive of letters and photographs is partly digitized. The work still continues.

Every year, the number of materials and donors is growing. Up to September 2017, 16 090 inventory items have been registered, exceeding 1 million separate items.

It is worth mentioning that all the numerous manuscript funds with the valuable items have been donated just to the Misiņš Rarities.

The manuscript collection started by Jānis Misiņš and Kārlis Egle is successfully developing.

Ineta Kivle

Kārlis Egle's "Atziņas [Conclusions]" – the Hermeneutic Horizons of Autobiography

Keywords: *autobiography, hermeneutics, life, interpretation, Kārlis Egle*

Egle summarized autobiographies of writers and men of letters living in the early 20th century. The article reveals how self-understanding is formed through samples of autobiographies of Rainis, Aspazija, Elza Stērste et al. Egle addressed a number of authors, but not all of them wished to write their life stories, believing that description of one's own life was of little importance. Several authors gave precise facts of their lives, described their childhood and school years and the beginning of their literary work. Usually readers are more interested in autobiographies, where the author's life is compared to socially important course of events, and authors describe the cultural, artistic and political processes, where the authors have looked not only at individual